

Ո՞Վ ՍՊԱՆԵՑ ՀՐԱՆՏ ԴԻՆԲԻՆ

**WHO ASSASSINATED
HRANT DINK?**

QUI A TUE HRANT DINK?

Wer war der Mörder von Hrant Dink?

Սիրելի Յրա՛նտ
Գիրքս՝ «Ո՞վ սպանեց Յրատ Դինքին», նվիրում եմ
քեզ, քո անմահ հիշատակին:
Այն «բաց նամակ» է՝ ուղղված ողջ քաղաքակիրթ
մարդկությանը, աշխարհին...
Թող գիրքս դառնա թալիսման, ոսկե բանալին
արդարության դռները բացող,
Որ խաղաղվի քո պայքարող հոգին...
Ընդունիր գիրքս քո լույս շիրիմին
Որպես վեհաշուք մարմարյա կոթող,
Ներբող՝ մի համեստ, խաչքար՝ քո պատվին,
Անունդ լուսե դարեր հավերժող...
Դու մեզ հետ ես:

Գրող - հրապարակախոս՝ Սոնա Արշունեցի
Բրյուսել
sona_arshuneci@yahoo.fr

Մոնա!
«Գիտցիր, որ ամեն ինչի վերջը կա, եւ մեր հայ դարին
ճշտումն ալ մեր իրավունքով պիտի վերջանա:
Մենք պիտի հաղթենք, այո»

Նրանր Դինք

“Sona!

Please note that there is an end to everything and that the truth
about our Armenian Cause (HAI TAD) and its proceedings will def-
initely end in favour of our just cause.

Yes, will will be triumphant.”

Hrant Dink

“Sona !

Tout ce que je lis dans ton livre, vient du profond de mon cœur.
Sache que toute chose a sa fin ; la précision et la fin de la Question
arménienne finira à notre profit.

Nous devons gagner, certainement ...”

Hrant Dink

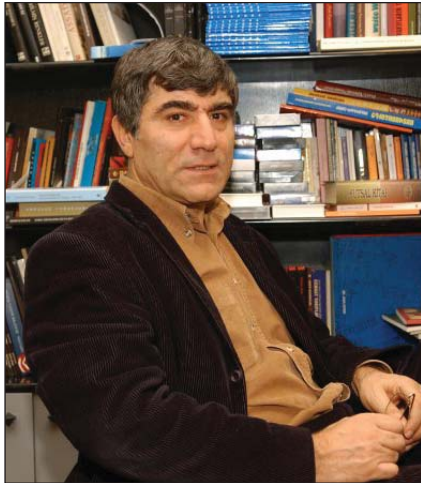
“Sona!

Du sollst wissen, dass alles einmal endet, und unser Kampf wird
mit unserem Sieg enden. Wir werden siegen, ja...”

Hrant Dink

Ո՞Վ ՍՊԱՆԵՑ ՀՐԱՆՏ ԴԻՆՔԻՆ

Կարծում եմ՝ շատերին է հուզում այս հարցը՝ Ո՞վ սպանեց Հրանտ Դինքին... ամեն ոք յուրովի է բացատրություն փնտրում, բայց կարծեմ այս հարցին պատասխանելու համար պետք չէ լինել քաղաքագետ, լրագրող, մեկնաբան, դիվանագետ կամ... Հրանտ Դինքը դարձավ Թուրքական կառավարության մերժողական, ուրացման քաղաքականության գոհը, իսկ եթե ավելի խորը ուսումնասիրենք ու բացենք փակագծերը, ես կասեի նա դարձավ աշխարհի ստոր, կեղտոտ, անարդար ու կողմնապահ խաղի գոհը: Նա պատկանում էր մարդու այն տեսակին, որ չէր տառապում

մորթիապաշտության բարդությամբ, ազատ էր իր տեսակետներն հրապարակայնորեն արտահայտվելու, իրերն իրենց անունով կոչելու, պայքարում էր, որ Թուրքական կառավարության կողմից Հայոց ցեղասպանության փաստը աշխարհին ու սեփական ժողովրդին խեղաթյուրված չներկայացվեն: Թուրքական կառավարությունը չդիմացավ Հրանտ Դինքի «Հայոց ցեղասպանության» հիմնավորված, առանց ավելորդ բարդությունների, հստակ ձևակերպված ցեղասպանության ՀՐԱՆՏ-ՅԱՆ ԲԱՆԱԾԼԻՆ (Հրանտ Դինք. մի ժողովուրդ, որ 4000 տարի ապրել է իր հարազատ հողի վրա, այդ ժողովրդին թեկուզ օսկե օղանավերի մեջ դնես ու ապահով տեղափոխես մեկ ուրիշ վայր, դարձյալ դա ցեղասպանություն է, քանզի այդ ժողովրդին արմատեն կտրած են, էլ չեն ասում 1,5 միլիոն անմեղ մարդկանց գազանաբար ոչնչացումը): Սա մի բանաձև է, որ քննարկումների կարիք չունի ու ոսկորի նման կանգնել էր Թուրքիայի կոկորդին, ուստի նա անցանկալի էր Թուրքական կառավարության համար, հետապնդման մեջ 301 հոդվածով, որը Դեմոկրատիայի արհեստականորեն ստեղծված էր ոչ միայն Հրանտ Դինքի գլխին, այլ նաև թուրք գրող Օրհան Փամուքի, էլիֆ Շաֆաքի, պատմաբան Թաներ Աքչամի, ամերիկացի ակադեմիական Հաում Չամուքի ...տասնյակ հրատարակիչների, լրագրողների, գրողների... գլխին: Անհատականություններ,

ովքեր համարձակվում են կանգնել թուրքական տաբուի դեմ, ովքեր ազնիվ են իրենց խղճի ձայնի հետ, ովքեր թերևս ամենաշատն են ուզում տեսնել Թուրքական պետությանը թոթափած անցյալի բեռը, ու նոր, մաքուր էջից կերտել՝ Դեմոկրատական, քաղաքակիրթ, ժողովրդավարական պետություն:

Թերևս նրանք են թուրք ժողովրդի իսկական բարեփոխիչները՝ ազատ խոսքի անխոնջ ջահակիրները, այդ ճանապարհին նահատակվեց Հրանտ Դինքը:

Հրանտ Դինքի փաստաբան Ֆեթիյե Չեթենի մամլո ասուլիսից.

«Հրանտ Դինքը Թուրքիոյ աղավնին էր և այդ աղավնին անխղճօրէն սպանեցին» Դինքի սպանության պատասխանատվության կրողները պետք է լինեն ոչ թե այսպես ասած ոմն անչափահասներ, այլ հենց իրենք՝ կառավարության անդամները: Այս բեմականացված հուղարկավորությունը չի կարող փոխել մեր կարծիքը, որ հենց կառավարական մակարդակով է ողջ աշխարհում խեղաթյուրվում «Հայոց ցեղասպանության» իրողությունը, այդքան էլ հեշտ չէ մի քանի անչափահասների «քանտարկելով» մեր աչքերին թոզ փչել: Մի թարմ վավերացնող փաստ Բրիտանիայում հրատարակվող «Մորնինգ սթար»-թերթի 26-ը հունվարի համարից. «Եկեք ընդունենք, որ թուրքական ժողովրդավարությունը հիմնված է ստի, Հայոց ցեղասպանության հերքման վրա: Նույնիսկ Թուրքիայի ներկա սահմանները հիմնված են այդ ցեղասպանության հերքման վրա»:

Թուրքիան պետականորեն խրախուսելով (301 հոդված) ազգայնամոլությանը դպրոցական դասագրքերից սկսած, բուհական հաստատություններում, հեռուստատեսությամբ ու մամուլով, ուրացման, ժխտողական, հայատյաց քարոզչությամբ. հարց է ծագում այդ քաղաքականությամբ ո՞ր է տանում իր ժողովրդին՝ Ժողովրդավարություն՞ն, դեմոկրատական արժեքներ՞ը, Եվրոպա՞... քավ լիցի:

Ազգայնամոլությունը ու այլատյացությունը Թուրքիայում դարձել է ապրելաձև:

Ազգայնամոլները պետականորեն աջակցություն գտնելով, ամենուրեք աշխարհին մոլորեցնող ստեր հորինելով, խեղաթյուրված հակափաստարկներ հրամցնելով, հեղինակություններ են փնտրում այն պետություններում, որտեղ փորձում են անդրադառնալ «Հայոց ցեղասպանության» թեմային, որպեսզի դիմակայեն:

Հեղինակություններ են փնտրում Ամերիկայի վերին օղակներում, օգտագործում հրիական լոբբին... ամեն միջոցի դիմում, ճշմարտությունը կապանքների մեջ պահելու համար, սակայն այնուամենայնիվ շատ

գորեղ է հայկական հաղթաթուղթը. թուրքի հրից, սրից մի հնարքով փրկված աշխարհասփյուռ հայությունն է ու Նանսենյան այն անձնագրերը, որոնք հնարավորություն տվեցին հայ գաղթականներին գոյատևել օտար ափերում, հայրենի հող ու ջրի կարտը սրտներում, երբեք չկարողանալով համակերպվել 1,5մլ. հայ նահատակների սուրբ հիշատակը մոռացության տալու մտքի հետ, որոնցից շատերի ոսկորները դեռ Արաբական Տեր-Ջորի անապատներում բաց երկնքի տակ են ու այնտեղից իրենց բողբոջի ձայնն են բարձրացնում, պահանջում են արդար դատաստան, պատռում են չաղրան դաժան լռության: Այո՛, Տեր-Ջորն ամոթն է արար աշխարհի:

Այսօր թերևս կամաց, բայց սառույցը ճաք է տալիս, շատ խորհրդարաններ ընդունում են «Հայոց ցեղասպանության» իրողությունը հակառակ թուրքական այն բլեֆի, թե «Պատմությունը թողնենք պատմաբաններին» թեզին ու հաստատում այն գարհուրելի իրողությունը, որ 1893-1923թթ, շուրջ երեսուն տարի անընդմեջ հայ ժողովուրդը Սողոմ - Գոմոր ապրեց, անցավ դժոքի միջով: 1915թ ապրիլի 24-ին, միայն մի գիշերվա մեջ Պոլսում (Ստամբուլ) հավաքեցին մեր 700 մտավորականներին ու գազանաբար սպանեցին: Ի պատիվ նրանց՝ ամեն տարի ապրիլի 24-ը նշում ենք որպես «Հայոց Մեծ Եղեռն» քանզի, այդ օրը հայ ժողովուրդը գրկվեց իր մտավորականությունից: Իրականացավ Օսմանյան կայսրության դիվալին ծրագիրը «Հայաստանը միայն առանց հայերի»:

Մարդկային անտարբերությունը հանգեցրել է մի իրավիճակի, որ խստագույնս չի արձագանքվում մեր շուրջը կատարվող արյունահեղություններին, անարդարություններին, բռնություններին..., որպեսզի Աստծո պարգևած մի հատիկ կյանքը մարդ արարածը արժանապատիվ, ուրախ ու խաղաղ վայելի:

Լռությունն ու անտարբերությունն են ծնում բոլոր հանցագործությունները 1939թվականին հենց այդ անպատժելիությունը առիթ հանդիսացավ, որ Ադոլֆ Հիտլերը Հրիաներին Լեհաստանի գազախցիկներն ուղարկելուց առաջ արտասանեց իր «Հայոց եղեռնը» հաստատող թեզը.

«Այսօր ո՞վ է հիշում հայերի ջարդը» Անջնջելի են Մեծ տատիս պատմածները, թե ինչպես թուրքերը իր երեք եղբայրներին, կանանց ու երեխաներին հարյուրավոր համագյուղացիների հետ լցրել են մարագներն ու այրել: Դուք շնչե՞լ եք մարդկային մսի, ճարպի, ոսկորի այրված հոտը, ո՞չ, այլպես կզգայիք այն վիշտն ու տառապանքը, ինչի միջով անցել է հայը, երբ հայ մանուկներն անօգնական այրվում էին խարույկի վրա, երբ հայկական գյուղ ու քաղաքները ծխում էին, ու երկինքը

պատված էր մարդկային թանձր մխով, իսկ դու ստիպված ես թաքստոցում թաքնված շնչել հարազատիդ, որդուդ այրված մսի հոտը: Աներևակայելի է, բայց իրողություն, իրողություն, որ հարյուր հազարավոր հեղինակավոր մարդիկ են հաստատում.

Ֆրանս Վերֆելի «Մուսա լեռան 40 օրը» գիրքը, Բրիտանացի լրագրող Ռոբերտ Ֆիքսի «Առաջին ողջակեզը»... փաստերն անթիվ են, անթիվ անհամար, ուղղակի ուզում են խնայել ընթերցողի թանկ ժամանակը, բայց հարկ է ներկայացնեն մեծ հումանիստ, հայ ժողովրդի բարեկամ Ամերիկայի 28-րդ նախագահ Նոբելյան մրցանակակիր (Woodrow Thomas Wilson 1913-1921թթ.) հետևողական ու աննկուն ջանքերը Հայկական հարցի ու տարածքների հաստատման գործում: 1920թ. ապրիլի 25-26-ին (Supreme Council of Allied and Associated Powers) ստանձնելով Հայաստանի մանդատը՝ Վիլսոնը 18 պետությունների մասնակցությամբ Միջազգային իրավունքի Հաագայի կոնվենցիայի (1907թ) 81-րդ հոդվածով, ամրագրեց Հայաստանի և Թուրքիայի սահմանները և 1920թ նոյեմբերի 22-ին ստորագրվեց Վուդրո Վիլսոնի իրավարար վճիռը, ուր ճանաչում է նախկին Օսմանյան կայսրության 103 599քառ.կմ տարածքի վրա Հայաստանի Հանրապետության տիրոջն ու իրավունքները, որը այսօր էլ ուժի մեջ է այնքան, ինչքան ընդունման պահին:

Մինչև ե՞րբ կարելի է ստի, կեղծիքի շղարշի տակ կոծկել Հայոց եղեռնը:

Այսօր քաղաքակիրթ աշխարհի աչքի առաջ շարունակվում է ցեղասպանությունը մշակութային բնագավառում. Թուրքիայի տարածքում հողին են հավասարեցվում մեր պատմական արժեքները. մեր հայկական եկեղեցիներին սպառնում է հավերժական ոչնչացման վտանգը, իսկ կանգուն մնացածները հաճախ դառնում են մզկիթներ: Թուրքիայից իր գործողություններով հետ չմնաց իր փոքր եղբայր Ադրբեջանը. Նախիջևանի և Լեռնային Ղարաբաղի շրջանները լինելով հազարամյա գուտ Հայկական բնակավայրեր, Սովետական կարգերի օրոք բռնակցվեցին Ադրբեջանի կազմի մեջ, նրանք, որ լավ մասնագիտացել էին տարածքների թալանի արվեստին, նախքան Սովետական Միության փլուզումը հայաթափեցին Նախիջևանը, իսկ ղարաբաղցին, որին նույն բախտն էր վիճակված, սովետական կարգերի փլուզումից հետո մյուս հանրապետությունների հետ հանրաքվեի ճանապարհով Ադրբեջանից առաջ հռչակեց իր անկախությունը, որի համար ստիպված եղավ մղել չհայտարարված պատերազմ ու ուժերի անհավասար պայքարում հաղթել, թեև աշխարհը նորից երկակի խաղերի է դիմում, կառչելով տարած-

քային ամբողջականության իր հնացած, հնաոճ գաղափարից, այդ ճանապարհին ի չիք դարձնելով ազգերի ինքնորոշման իրավունքը: Ո՞ւմ են պետք այն օրենքները, որ բոլորին հասանելի չեն և թղթի վրա են միայն գեղեցիկ հնչում: Ե՞րբ պիտի վերանան խարդավանքներն աշխարհում:

Արդյունքում մենք վաստակեցինք մեր երկրորդ թշնամուն, որը ամեն կերպ փորձում է նմանվել, դեռ մի բան էլ հետ չմնալ իր մեծ եղբորից՝ Թուրքիայից:

2004 թվականի փետրվարի 19-ին ողջ քաղաքակիրթ մարդկությունը բախվեց մի սահմնկեցուցիչ իրողության հետ. Բուդապեշտում, որտեղ ՆԱՏՈ-ի հովանու տակ անգլերենի դասընթացների մասնակցող հայ սպա Գուրգեն Մարգարյանին քնած անկողնում կացնով գլխատեց ադրբեջանցի սպա Ռամիլ Սաֆարովը, որին Ադրբեջանում «ազգային հերոս» տիտղոսի արժանացրին: Աշխարհը լուռ էր, քարի էր նման, ինչպես դրան հաջորդող 2005թ., երբ Նախիջևանի տարածքում հիմնահատակ ոչնչացվեց վաղ միջնադարից մնացած մեր հազարավոր անգին գոհարները. Նոր Ջուղայի գերեզմանատան խաչքարերը և չգտնվեց այն ձեռքը, որ կանգնեցներ այս վանդալիզմը: Ցավով եմ գրում այս տողերս. նրանք դարձան քար աշխարհի, կույր աշխարհի նահատակները:

Այսօր, երբ քաղաքակիրթ աշխարհի աչքի առաջ մենք հողին ենք հանձնում 1,5միլ + 1 նահատակին, ՍԱԿ-ի ընդհանուր ժողովը Հոլոքոստի ժխտումը դատապարտող բանաձև է ընդունում: Խանդով ու վիրավորանքով եմ ընդունում այս կողմնակալ որոշումը, որը շրջանցում է 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանությունը, իմ ազգի՝ 1,5 միլիոն հայ ժողովրդի ոճրական սպանողը, իմ ժողովրդի ծովից-ծով պատմական հայրենիքի թալանը: Այստեղ են ասել. Տերովին տերն է տարել, անտերին՝ գելը: Շահն է այսօր թագավորում, աշխարհը դարձել է ջունգլի, ուժեղը թույլին հոշոտում է գազանի պես տանջալի:

Ես իմ բողոքի ձայնն եմ քարձրացնում ոչ միայն Թուրքական կառավարության դեմ, այլ նաև համայն աշխարհի, ովքեր ելնելով շահադիտական նկրտումներից հաճոյանում են Թուրքիային և նրա փոքր եղբորը՝ Ադրբեջանին, որոնք օղակի մեջ առած ճգնում են, շրջափակում բոլոր սահմանները, որպեսզի տնտեսապես քայքայվի Հայաստանը: Դիմում եմ բոլոր քաղաքակիրթ մարդկությանը և առանձնապես Թուրքիայի դաշնակից ու հովանավոր Ամերիկային, որ աշխարհի դեկն է պահել իր ձեռքին ու խոսում է դեմոկրատական, ժողովրդավարական արժեքներից, ինչո՞ւ է երկակի չափանիշներով դեկավարում աշխարհը, ու այս ջունգլիական օրենքի զոհասեղանին է հայտնվել հայ ժողովուրդը, որ ամեն տարի «Հայոց եղեռնի» հիշատակման օրը՝ ապրիլի 24-ին ողջ հայ

ժողովուրդը շունչը պահած սպասում է Ամերիկայի պրեզիդենտի ելույթին, որ գոնե այս տարի պրեզիդենտի շուրթերից դուրս կթռչի հստակ «Ցեղասպանություն» սահմանումը, ոչ թե վշտակցական բառերի կույտ, իբր ցավակցական ուղերձ: Նախագահման այս երկար ու ձիգ տարիների ընթացքում ոչ միայն չարտաբերվեց ցեղասպանություն բառը, այլ պաշտոնանկ արվեց Հայաստանում Ամերիկայի դեսպան Ջոն Էվանսը, որը համարձակվել էր իրերն իրենց անունով կոչել: Փոխարենը, ես կասեի գիտակցաբար դնում է Հոգլանդի թեկնածությունը. դիվանագետ, որ «Հայոց ցեղասպանությունն» ուրանում է ոչ պակաս, ինչքան թուրքական կառավարությունը:

Այսպե՞ս է Բուշը հարգում մեր նահատակների հիշատակը:

Հայ ժողովուրդը բախվելով անարդարության պատին, երբեք չի կորցրել իր հավատը «Հայոց եղեռնի» միջազգային ճանաչման ճանապարհին: Այժմ, երբ դեմոկրատները փայլուն հաղթանակ տարան Ամերիկայի կոնգրեսում, մենք՝ հայերս, մեծ հույսեր ենք տաժում. հավատով, որ նրանք ամեն ջանք կգործադրեն, վերականգնելու Ամերիկայի խաթարված հեղինակությունը և հետևողական կլինեն մարդու հիմնարար արժեքների՝ խոսքի ազատության, արդարադատության, ժողովրդավարության, դեմոկրատիայի ասպարեզում և իրենց անաչառ գործունեության շնորհիվ իրենց ծանրակշիռ ու վճռական խոսքը կասեն աշխարհում տեղի ունեցող արյունահեղությունների, անարդարությունների, մարդու և խոսքի ազատությունների վերականգնման գործում, որոնց հասնելու համար պետք է անկողմնակալ դատապարտվեն աշխարհում կատարված բոլոր ցեղասպանություններն, սկսած 20-րդ դարի առաջին «Հայոց Մեծ եղեռնից» վերջացրած, մինչև օրս այս քաղաքակիրթ դարում տեղի ունեցող ցեղասպանությունները, ոչ միայն հրիանների «Հոլոքոստը»: Այլապես վիրավորական է ցեղասպանություն ապրած բոլոր ազգերի համար:

Մեր հիշողության մեջ թարմ են ու անջնջելի մեր նահատակների սուրբ հիշատակը, մեր պատմական հայրենիքի վերադարձի գաղափարը մեզ ուժ ու կորով է տալիս պայքարելու, պայքարելու մեր ազգին հասցրած վնասը վերականգնելու, արդար, ազնիվ ճանապարհով, ճանապարհ, որով քայլում էր Հրանդ Դինքը: Թերևս ցանկալի է, որ բոլոր քաղաքական այրերը լավ ուսումնասիրեն Միավորված ազգերի կազմակերպության կողմից 1948թ. ընդունված ցեղասպանության կոնվենցիան, և որպես բնաբան ամրագրեն «Հայոց ցեղասպանության» ՀԲԱՆԳՅԱՆ պարզ ու ազնիվ բանաձևը:

Մեծ հայր ու հումանիստը՝ Հրանտ Դինքը, որը անցանկալի էր

Թուրքական կառավարության կողմից ու երկար ժամանակ հետապնդման մեջ 301 հոդվածի մի քանի կետերով, իր հիմնած «ԱԿՕՍ» թերթի միջոցով, որը տպագրվում էր երեք լեզուներով (հայերեն, թուրքերեն, անգլերեն) պայքարում էր երկրում տիրող այլատյացության, փոքրամասնությունների իրավունքի, նա իր ազատ խոսքն էր փորձում հասցնել հասարակ ժողովրդին, շոշափում մարդու իրավունքների, խոսքի ազատության, ժողովրդավարության, իսկական դեմոկրատիայի վեհ գաղափարները: Նա իր թերթը օգտագործելով որպես ամբիոն, մեծ հույսեր էր կապել այն բարեփոխումների հետ, որ Եվրոպան պարտադրում էր Թուրքիային ու փորձում էր հայ-թուրքական երկխոսություն կազմակերպել, որ բացվեն սահմանները և երկու ժողովուրդները իրար հետ շփվել կարողանան. այս մտքերն էր նա արտահայտում իր բոլոր հարցազրույցներում, հեղինակած հոդվածներում, ամենուրեք:

Ահա այն հակիրճ պատասխանը, որ փորձեցի իմ պարզաբանումները տալ տաղանդավոր գրող, հրապարակախոս, ակադեմիական կարգի լրագրող, «ԱԿՕՍ» թերթի գլխավոր խմբագիր ու մեծ հումանիստ Հրանտ Դինքի՝ ազնիվ ու քաջ հայորդու եղեռնական սպանության մասին. նույն ձեռագիրն է, մեզ վաղորձ ծանոթ, անցել ենք մենք այս ճամփով արյունոտ...

Արդեն մոտ հարյուր տարի է անցել, թուրքն էությանը նույնն է մնացել...

Այս եղեռնական սպանության պատասխանատվությունը պետք է կրեն ոչ թե բեմականացմանը մասնակից այս մի քանի անչափահասներն, այլ հենց ստի ու կեղծիքի մեջ շաղաղված Թուրքական կառավարությունը, որոնք պարկուճված իրենց նախնիների պատյանի մեջ, մեծ ճիգեր են գործադրում աշխարհին քաղաքակիրթ, ժողովրդավար ներկայանալու, բայց ավա՞ղ...

**ՍՈՆԱ ԱՐՇՈՒՆԵՑԻ
ԲՐՅՈՒՄԵԼ**

WHO ASSASSINATED HRANT DINK?

An open letter to civilized society

I believe the question, “Who assassinated Hrant Dink?” concerns many readers. Each individual is attempting to find answers, but in my opinion to answer this question, one does not need to be a politician, a journalist, an analyst nor a scholar etc. Hrant Dink became the victim of the Turkish government’s denial political policy. However, if we happen to go deeper and speak openly, I would conclude that Hrant Dink became the victim of a universal low, undignified, unjust and unilateral game. He belonged to those who never suffer from the complexity of racism; he was free to express his views publicly and labeling things by their real names. He was struggling against the Turkish government presenting the Armenian Genocide to the world in an unjust manner. The Turkish government was unable to digest the Hrantian “Armenian Genocide” version, which was simple, plain and without any complications. (Hrant Dink represented his people who lived in their homeland for the last 4000 years, and if you embark these people on a golden airplane and transfer them to another place, that in itself would still be considered a genocide, the reason being that the Armenians were uprooted from their homeland, besides the fact that 1.5 million innocent people were ruthlessly massacred. This version is crystal clear and needs no research to be done. It has stood like a piece of bone in the Turkish government’s throat; however, this was not pleasing enough for the Turkish government. With Article 301, the Damoclean sword was not only threatening Hrant Dink’s head, but even those of the Turkish writers, namely Orhan Pamuk, Elif Shafak, the historian Taner Akçam, the American scholar Hahm Chamooki , and tens of other publishers, journalists, and writers. These were individuals

who were courageous enough to challenge the Turkish government, individuals who liked to voice their noble conscious concerns, those who definitely wanted to see Turkey lay down its burden of the past and start a fresh, clean page to establish a democratic, civilized and popular state.

Perhaps these are the real Turkish people who advocate change for free press; they are the true torch bearers and following their path, Hrant Dink was martyred. According to Hrant Dink's lawyer, Fethiye Cetin "Hrant Dink used to be Turkey's peace dove and they mercilessly killed that dove" Those responsible for Dink's assassination are presumed not to be, so to say, some minors, rather they were the Turkish authorities themselves. This well staged funeral procession cannot change our minds that the whole world has been brain washed about the reality of the Armenian Genocide by the Turkish media; it is not that easy to close our eyes by "imprisoning" a number of minors. The British "Morning Star" paper just recently published an article in its January 26, 2007 issue, stating, "Let us accept the fact that the Turkish media is based on its denial of the Armenian Genocide. Even the Turkish boundaries are based on its denial of the genocide."

Encouraged by its fanaticism through Article 301 and starting from its school curriculum and bohemian institutions, through its TV and the media Turkey has made every attempt in its denial, negativity, hate slogans, which raises the question as to where is it leading its people politically? Is it leading them towards democratic values and self-determination or toward, God forbid, Europe?

Fanaticism and hate have become a way of life in Turkey. The fanatics, backed by the government, have created all kinds of lies to detract public opinion by presenting false antifactual documents; they penetrate into authorities who are attempting to look into the Armenian Genocide issue for cover up. They attempt all kinds of means to look for authorities in high ranking American circles and Jewish lobbyists in order to tie up our just cause; however, notwithstanding all these attempts, the Armenian winning factual documents are by far stronger than the Turkish sword.

By some magic, having been saved from the Turkish fires and swords, the diasporan Armenians together with those Nansenian passports that allowed the Armenian refugees to establish themselves in foreign lands with their hearts filled with longings for the waters and soil of the fatherland. The Armenians in the diaspora have never been able to submit to the idea of forgetting the memories of the one and a half million Armenian martyrs whose bones are still lying under the open skies of Der Zor deserts, and where from they are still

raising their voices demanding just judgment by breaking the cruel silence.

The ice is now broken and many parliaments around the world are steadily accepting the reality of the Armenian Genocide despite all the Turkish bluffs to "Leave history to the historians" theories and conclusions of the horrid reality for about 30 years between 1893 – 1923 the Armenian people lived through hell. In fact, on the night of April 24, 1915, the Turkish government gathered 700 of the elite Armenian intellectuals in Constantinople and savagely killed them all. This is the reason why on April 24 of every year, Armenians all over the world commemorate the Armenian Genocide, the day when Armenians were deprived of their intellectuals. The devilish plan of the Ottoman Empire to have "Armenia without Armenians" was finally fulfilled. This human indifference created conditions undermining the bloodshed and violence happening around us. This very indifference led Adolf Hitler to declare his famous quote in connection with the Jewish massacre, "Today, who remembers the Armenian massacre?"

I can never forget my father's recollections as to how the Turks had put his three brothers, along with their wives, children and hundreds of other farmers in haylofts and burned them to death! Have you ever inhaled the burning smells of human flesh, fat and bones? Positively not! Otherwise you would have definitely felt the agony and the torture the Armenians went through! At a time when the Armenian children were helplessly being burned and when the Armenian villages and towns were smoking and the skies were covered by human dark smoke, on the other hand you are forced to hide in shelters while inhaling the smells of the burning flesh of your children and loved ones!!! It is unimaginable, but that is the truth verified by hundreds and thousands of well known scholars, namely, Franz Werfel in his "Forty Days of Musa Dagh" and the British journalist Robert Fisk in his "The First Holocaust". There are numerous evidences to that effect, and it is worthy to present herewith a great human being and a friend of the Armenians, the 28th President of the United States of America, a noble prize winner, Woodrow Wilson's continued support and attempts in connection with the Armenian issues and its boundaries between the years 1913 – 1921.

On April 25 – 26 of 1920 the Supreme Council of Allied and Associated Powers, President Wilson, along with 18 other states, revisited Article 81 outlining the Armenian and Turkish boundaries. On November 22, 1920 Woodrow Wilson's just proclamation was signed off whereby it acknowledged the rights and boundaries of the Armenian Republic covering 103,599 sq km. This is still in force up to this day as it used to be at its inception.

Until when will the Armenian Genocide be undermined and hidden behind false and artificial theories? Even today right in front of the eyes of the civilized world a cultural genocide is taking place! Our historic artifacts and our Armenian churches are being threatened of being wiped out, while the few that do exist are being converted into mosques! Azerbaijan, Turkey's younger brotherly state, is following the footsteps of its elder brother, Turkey.

Nakhichevan and the mountainous regions of Karabagh having been inhabited by Armenians for thousands of years, were forcibly annexed to Azerbaijan by the past Soviet Union! Immediately before the fall of the Soviets, the Armenians were forced to desert Nakhichevan, while on the other hand the people of Karabagh, fearing to have the same destiny, declared their independence before Azerbaijan doing so. At the same time other former Soviet states also followed suit. This forced the newly independent Karabagh to be dragged into an unwanted and unbalanced war with Azerbaijan and eventually declare victory. What is the use of passing non-binding resolutions that sound good on paper only? When will fraud and deception be lifted from the world? In the end we were able to win over our second enemy who attempted to resemble his elder brother, Turkey and on occasions even surpass him. On February 19, 2004, the whole civilized world came face to face with a brutal reality. Lieutenant Gurgen Margaryan who was studying English in Budapest, was mercilessly beheaded by an Azerbaijani lieutenant, Ramil Safarov, who was ironically declared a "hero" by Azerbaijan. The whole world was as silent as a cold stone.

Then in 2005, thousands of our artifacts in Nakhichevan and the stone crosses from the New Julfa cemeteries were destroyed and vandalized. I'm writing all this with utmost pain. They all became victims of the cold and blind world. Today, when the world is witnessing us burying one-and-a-half million plus one martyrs, UN on the other hand is standing behind those who deny the Armenian Genocide, the first genocide of the 20th century, during which time one a half million of my own people were robbed of their lands which spread from sea to sea. It has been rightly said, "He who has a master is taken care of by his master, and he who doesn't, is taken over by wolves." Today profit making has become the dominant factor and the world has turned into a jungle, where the powerful beasts are devouring those who are weak.

I am raising my voice not only against the Turkish government, but also against all those world powers, who in order to safeguard the interests of their investors are rejoicing with Turkey and its younger brother, Azerbaijan, as they continue to crush and surround all the Armenian boundaries, so that

it will eventually be destroyed economically. I am calling upon the civilized world and especially upon Turkey's ally and sponsor, the United States of America, the leading power of the world claiming democratic values, how come that it is ruling the world with double standards?

Every year on April 24th, which is the Armenian Genocide commemoration day, the entire Armenian population anxiously wait for the United States President to once and for all clearly pronounce with his own lips the word "Genocide" instead of simply piling up words of sympathy.

During those long lasting presidential campaigns, not only the word "Genocide" was not used, but even the American ambassador to Armenia, John Evans was recalled because he had the courage to rightly call the "Armenian Genocide" a genocide indeed. I can fairly even state that the US government intentionally nominated Hoagland to replace Evans, whose denial attitude of the genocide is no less than that of the Turkish government's.

Is this how President Bush respecting the memory of our martyrs? Although the Armenian people have been hit hard by the walls of injustice, they have never for once lost their faith in the world to recognize the Armenian Genocide. Now that the Democrats have taken control of the House and the Senate, we, the Armenians, have full hope that they will make every attempt to regain the American lost dignity and prestige by pursuing the basic human values of freedom of speech, fair and impartial judgment, and popularity in the democratic areas. Additionally, they will be able to state clearly their say to combat all bloodshed, and injustices done throughout the world by reinstalling freedom of speech among nations. In order to reach these goals the world must confront the massacres happening throughout the world, and at the forefront of which is, the first genocide of the 20th century, that is the Armenian Genocide, followed by the Jewish Holocaust. Anything to the contrary will be insulting to all those nations who have experienced massacres.

The memories of our holy martyrs are still fresh in our minds. The idea of the return of our historic lands continue to give us strength and determination to continue our struggle for reclaiming whatever damage was done to our nation through just and noble means being pursued by Hrant Dink. Perhaps it may be proper for all politicians to research the United Nations 1948 resolution regarding genocide and to adapt the "Hrantian" simple and noble version of the Armenian Genocide. A great Armenian and a great humanitarian, Hrant Dink, was despised by the Turkish government. He was being followed for his challenging position against Article 301 through his

“AGOS” journal published in three languages, namely Armenian, English and Turkish. He was combating discrimination and hate against all minorities. He was attempting to promote free speech among the common people by shedding light on equal opportunity, free speech and democratic and self-determination principles. He used his paper as a stage giving high hopes for such changes demanded by Europe from Turkey to open its borders and begin bilateral talks between Armenia and Turkey to enable the two countries get involved in negotiations. He was expressing these ideas everywhere in all of his discussions and authoritative articles.

This has been my brief response in my attempts to shed light on the genocidal assassination of a talented writer, public speaker, academically acclaimed journalist, chief editor of AGOS, a great human being and a noble and brave man, Hrant Dink.

We, the Armenians, are very well aware of similar past coordinated events! We have passed through these bloody roads before! About hundred years have passed and the Turk is still the same, unchanged! The responsibility of this genocidal assassination should not be borne by the participation of those few staged minors, but indeed by the deception and lies of the Turkish government, who, wrapped by their shameful ancestral past, are attempting to present themselves as being a civilized and popular government! But alas!!!

*Sona Arshunetsy,
Brussels*

Translated from Armenian into English by Daniel Janoyan.

QUI A TUE HRANT DINK?

Lettre ouverte à l'humanité civilisée

J'estime que nombreux sont les personnes qui se demandent : " Qui a tué Hrant Dink ? " ... Et chacun cherche une explication à sa façon. Pourtant, je trouve que pour pouvoir répondre à cette question, il ne faut pas être forcément politologue, journaliste, commentateur, diplomate ou ... Hrant Dink est devenu la victime de la politique de négation et de renonciation du gouvernement turc. Et si on va plus loin et on ouvre les parenthèses, je dirais même qu'il est devenu victime d'un jeu mesquin, sale, injuste et partial. Il appartenait à la catégorie des gens qui ne souffrent pas de la complexité de mercantilisme, il était libre à exprimer ses opinions publiquement, de nommer les choses de leurs noms. Il luttait pour que le fait du génocide arménien ne soit pas présenté par le gouvernement turc d'une manière déformée au monde entier et à son peuple.

Le gouvernement turc n'a pu résisté à la formule bien fondée, sans expressions complexes inutiles, clairement définie par Hrant Dink sur le génocide arménien. Hrant Dink : " Un peuple qui a vécu pendant 4000 ans sur sa terre natale ; même si vous mettez ce peuple dans des avions dorés et que vous les transportez ailleurs en toute sécurité, c'est toujours considéré comme un génocide, car vous avez arraché ce peuple de sa racine. Alors, je ne parle plus de la destruction sauvage des gens innocents d'un nombre de 1,5 million ".

C'est une formule qui n'est pas à discuter et qui est restée comme un os

dans la gorge de la Turquie, évidemment fort indésirable pour le gouvernement turc, surtout avec l'article 301 en poursuite, qui restait pendu comme l'épée de Damoclès non seulement sur la tête de Hrant Dink, mais aussi l'écrivain turc Orhan Pamouk, Elif Chafak, l'historien Taner Aktcham, l'académicien américain Haoum Tchamouk, ainsi que sur une dizaine d'autres éditeurs, journalistes, écrivains ... Des personnalités qui ont osé de s'opposer contre le tabou turc, qui sont honnêtes, tranquilles dans leur conscience et qui veulent le plus voir la Turquie libérée du fardeau du passé, qui pourrait créer un gouvernement démocratique et civilisé sur une nouvelle page blanche. Probablement ce sont les vrais réformateurs, les flambeaux inlassables de la parole libre ... une voie sur laquelle s'est immortalisé Hrant Dink.

Voici un extrait de la conférence de presse de Fethiyé Tchétène, l'avocat de Hrant Dink : " Hrant Dink était la colombe de la Turquie et cette colombe a été impitoyablement tuée ".

Les responsables du meurtre de Hrant Dink ne doivent pas être certains mineurs, mais justement les membres du gouvernement turc. Cet enterrement scénarisé ne peut pas changer notre opinion sur le fait que le génocide arménien est déformé au niveau du gouvernement dans le monde entier et qu'il n'est pas si facile de mettre le voile à nos yeux en arrêtant quelques mineurs.

Voici un extrait du journal " Morning star " du 26 janvier dernier, publié en Grande Bretagne : " Il faut accepter que le gouvernement turc est basé sur le mensonge et la négation du génocide arménien. Même les frontières actuelles de la Turquie sont basées sur la négation de ce génocide ".

La Turquie encourage le chauvinisme au niveau d'Etat (l'article 301), autant dans les manuels scolaires que dans les institutions supérieures, à la TV, dans la presse, accompagné toujours par la propagande de la renonciation et la négation. Une question surgit : où est-ce qu'elle amène son peuple avec cette politique ? A la démocratie ? Les valeurs démocratiques ? En Europe ? Dieu nous en garde !

Le chauvinisme et le nationalisme sont devenus un mode de vie en Turquie. Les chauvins trouvent partout de l'assistance au niveau d'Etat, en inventant des mensonges et déviant le monde, en présentant des faits déformés. Ils cherchent des autorités dans les hautes instances aux Etats-Unis, ils utilisent le lobbying juif. Avec tous les moyens possibles ils essaient de cacher la vérité, pourtant la volonté arménienne est bien puissante : ce sont les arméniens dispersés dans le monde entier, étant sauvés par n'importe quel moyen du feu ou de l'épée turque, ce sont les passeports de Nansen qui ont

rendu possible la survie des immigrants arméniens sur les terrains lointains, avec la nostalgie de leur terre natale dans le cœur, qui ont gardé à jamais le souvenir sacré de 1,5 million de martyrs arméniens, dont les os sont encore sous le ciel ouvert dans les déserts de Ter-Zor et qui réclament une condamnation juste en déchirant le voile du silence cruel.

Oui, Ter-Zor est la honte du monde entier !

Aujourd'hui, peut-être encore doucement, mais la glace s'écrase. De nombreux parlements acceptent le fait du génocide arménien en s'opposant au jeu de bluff turc, une thèse qui acclame : " Laissons l'histoire aux historiens ". Ainsi, les Turcs confirment le fait horrible à savoir qu'entre 1893-1923, pendant environ 30 ans consécutifs, le peuple arménien a vécu un Sodom-Gomor, en passant par l'enfer.

Le 24 avril 1915, en une seule nuit, ils ont rassemblé à Police (Istanbul), 700 intellectuels arméniens et les ont massacrés. C'est en leur rendant hommage que chaque année, le 24 avril, nous célébrons l'anniversaire du Grand génocide arménien, car ce jour-là, le peuple arménien s'est privé de sa classe intellectuelle. Le projet satanique de l'Empire ottoman s'est réalisé : " L'Arménie sans Arméniens ".

L'indifférence humaine est arrivée à un point où elle ne réagit plus aussi sévèrement à tous les massacres, les injustices, les violences afin que l'être humain puisse réjouir dignement, joyeusement et paisiblement de cette unique vie que Dieu lui a offerte.

C'est le silence et l'indifférence qui engendrent tous les crimes. En 1939, c'est exactement cette impunité qui a provoqué les événements si bien connus, lorsque Adolf Hitler, avant d'envoyer les Juifs dans les chambres à gaz, a proclamé sa thèse confirmant le génocide arménien : " Qui est-ce qui se souvient aujourd'hui des massacres des arméniens ?

Je me souviendrai toujours des récits de ma grand-mère comment les turcs ont mis ses trois frères, avec leurs femmes et enfants, ainsi qu'avec des centaines d'autres riverains, dans les pailles et les ont brûlés en y mettant le feu.

Avez-vous déjà senti l'odeur de la chair, de la graisse et des os brûlés de l'être humain ? Non ! Sinon vous seriez capable d'éprouver la peine et la souffrance à travers lesquelles sont passés les arméniens ... Lorsque les enfants arméniens étaient en train de brûler dans le feu, lorsque les villes et les villages arméniens étaient en fumée et le ciel était couvert par une fumée épaisse des corps humains ... Et toi, tu es obligé de te plier dans ta cachotte et respirer l'odeur brûlée de ton proche, de ton fils ...

C'est inimaginable, mais c'est un fait. Un fait que des centaines de mil-

liers de personnes autoritaires ont confirmé : le livre de Franz Werfel " Les 40 jours des Monts de Moussa ", " La première victime " du journaliste britannique Robert Fix, ... Les faits sont innombrables, c'est juste par souci d'épargner le temps des lecteurs que je m'arrête là.

Cependant, il faut rappeler de même les efforts rigoureux et inexorables au sujet de la Question et les frontières arméniennes d'un certain Woodrow Thomas Wilson (1913-1921), grand humaniste, grand ami du peuple arménien, titulaire du Prix de Nobel et 28ième Président des Etats-Unis. Les 25-26 avril 1920, Woodrow Thomas Wilson, en assumant le mandat d'Arménie au Supreme Council of Allied and Associated Powers, en présence des représentants de 18 Etats, a préservé les frontières entre l'Arménie et la Turquie, en vigueur de l'article 81 de la Convention de Haague (1907) du Droit International. Et le 22 novembre 1920, la décision justifiée de W.Th. Wilson a été signée, qui reconnaît le titre et les droits de la République d'Arménie sur le territoire de 103.599 m² de l'ex-Empire ottoman, ce qui est autant en vigueur qu'au moment de cette décision.

Jusqu'à quand peut-on cacher sous le voile du mensonge le génocide arménien ?

Aujourd'hui, devant les yeux des gens civilisés continue le génocide dans le domaine culturel : nos valeurs historiques sont démolies sur le territoire de la Turquie, nos églises arméniennes sont menacées par une destruction définitive et celles qui sont encore entières, se transforment souvent en mosquées.

L'Azerbaïdjan, le " petit frère " de la Turquie, n'est pas resté à l'ombre : les régions de Nakhidjevan et du Haut Karabagh, étant des régions entièrement arméniennes durant des millénaires, se sont attachées à l'Azerbaïdjan à l'époque soviétique. Ceux qui maîtrisaient bien l'art du pillage des territoires, ont vidé la région de Nakhidjevan des Arméniens avant l'effondrement de l'Union soviétique. Alors, les habitants du Haut Karabagh, qui étaient condamnés à la même destinée, après l'effondrement de l'Union soviétique, ont déclaré leur indépendance par un référendum avant l'Azerbaïdjan, avec d'autres ex-républiques soviétiques. Suite à cette déclaration, le Haut Karabagh a dû entrer dans une guerre non déclarée et, dans un combat inéquitable, il a gagné.

Malgré que le monde entre de nouveau dans des jeux ambigus, il s'accroche toujours à cette vieille idée de préservation de la totalité territoriale et détruit, sur cette voie, le droit de l'autodétermination des nations. A quoi bon toutes ces lois qui ne sont pas accessibles pour tous et ne sont si belles que sur le papier ? A quand la fin des perfidies sur cette terre ?

Au résultat, nous avons mérité un second ennemi qui essaie par tous les moyens se ressembler et même être en égalité avec son " grand frère ", la Turquie.

Le 19 février 2004, toute l'humanité civilisée s'est confrontée à un événement épouvantable : Budapest, lors des cours d'anglais organisés sous le patronage de l'OTAN, un officier arménien, Gourguen Margarian, qui était participant de ces cours, a été capitulé dans son lit par un officier azerbaïdjanais nommé Ramil Safarov, qui a été attribué en Azerbaïdjan au titre du " Héros national ". Le monde a gardé silence, comme une pierre.

Ensuite, en 2005, sur le territoire de la région de Nakhidjevan, nos milliers de trésors des temps du Moyen Age ont été complètement démolis à savoir les croix en pierre du cimetière de Nor Djoura. Et encore une fois, il n'y a eu personne pour arrêter ce vandalisme.

Cela me fait de la peine d'écrire ces lignes ... Ils sont devenus les martyrs du monde de pierre, du monde aveugle.

Aujourd'hui, lorsque nous enterrons nos 1,5 millions de martyrs devant le monde civilisé, l'Assemblée Générale de l'ONU adopte une résolution qui condamne la négation d'Holocauste. Je prends cette résolution partielle avec une sorte de jalousie et d'offense qui néglige le premier génocide du 20ième siècle, les massacres criminels de 1,5 millions d'arméniens, le pillage de la patrie historique étendue d'une mer à l'autre. C'est le bon moment pour citer le fameux proverbe : " Le maître prend son proie, le loup - le reste ". Ce n'est que l'intérêt qui règne à présent. Le monde est devenu un jungle, où le plus faible est avalé par le plus fort.

Je proteste non seulement contre le gouvernement turc, mais aussi contre le monde entier, contre tous ceux qui, avec leurs ambitions bien intéressées, se complaisent à la Turquie et son " petit frère " l'Azerbaïdjan, qui, à leur tour, les prennent dans leur cercle et les écrasent, qui bloquent toutes les frontières afin que l'Arménie soit démolie économiquement.

Je m'adresse au monde civilisé et particulièrement à l'Amérique, alliée et protecteur de la Turquie, qui a pris le volant de ce monde dans la main et fait des discours sur les valeurs démocratiques. Pourquoi est-ce qu'elle dirige le monde par les critères à double entente ? Tandis que le peuple arménien se trouve aujourd'hui sur l'autel de cette loi du jungle ...

Chaque année, le 24 avril, le jour de la commémoration du génocide arménien, le peuple arménien attend, en tenant son souffle, le discours du Président américain qu'au moins cette année ses lèvres prononceront finalement le mot " génocide " au lieu d'une masse de mots de compassion en tant

que message compatissant.

Durant de longues années de présidence, le mot " génocide " n'a pas été prononcé, de plus, l'ambassadeur des Etats-Unis en Arménie John Evans a été licencié, car il a osé de nommer les choses de leurs propres noms. En revanche, la candidature de Hogland a été bien réfléchie, diplomate qui nie le génocide arménien autant que le gouvernement turc. Est-ce ainsi que G. Bush respecte le souvenir de nos martyrs ?

Le peuple arménien a été confronté au mur de l'injustice, pourtant il n'a jamais perdu la foi sur la voie de la reconnaissance internationale du génocide arménien. A présent, lorsque les démocrates ont emporté une victoire brillante au congrès américain, nous, les arméniens, espérons fort qu'ils mettront tous leurs efforts afin de rétablir l'autorité détruite des Etats-Unis, qu'ils seront rigoureux dans le domaine des valeurs humaines essentielles, comme la liberté de la parole, la justice, la démocratie et, grâce à leur activité impartiale, diront leur mot définitif sur les massacres et les injustices qui trouvent encore leur place sur cette terre. Pour acquérir aux critères de la liberté de l'homme et de sa parole, il faut que tous les génocides soient impartialement condamnés, du premier génocide arménien du 20ième siècle jusqu'aux autres qui ont lieu aujourd'hui dans notre siècle civilisé, et non seulement l'holocauste des juifs. Sinon l'offense se mettra en place pour les autres peuples qui ont vécu un génocide.

Le souvenir sacré de nos martyrs est toujours frais et ineffaçable. L'idée d'avoir de retour notre patrie historique nous donne de la force et du courage pour mener notre combat, pour rétablir les dédommagements de notre peuple, et tout sur une voie juste, honnête, voie sur laquelle était Hrant Dink.

Il est fort souhaitable que tous les hommes d'Etat étudient bien la Convention de l'ONU sur le génocide adoptée en 1948 et y ajoutent comme épigraphe la formule simple et loyal de Hrant Dink sur le génocide arménien.

Hrant Dink, ce grand arménien et humaniste, était indésirable pour le gouvernement turc et était poursuivi pendant longtemps, conformément aux divers points de l'article 301. A travers son journal " Akos ", dont il était fondateur, et qui était publié en 3 langues - arménien, turc, anglais, il luttait contre le nationalisme, le droit des minorités. Il voulait faire entendre sa voix aux gens simples en révélant des thèmes sur le droit de l'homme, la liberté de la parole, la démocratie. Il utilisait son journal comme une tribune et avait beaucoup d'espoirs avec tous les changements que l'Europe imposait à la Turquie, essayant d'organiser un dialogue turco-arménien afin d'ouvrir les frontières, pour que les deux peuples puissent se mettre en contact. Il expri-

mait tout cela dans toutes ses interviews et ses articles.

Voici la brève réponse à travers laquelle j'ai essayé d'éclaircir le meurtre horrible de Hrant Dink, cet arménien plein de courage et d'honnêteté, écrivain de talent, journaliste de niveau académique, rédacteur en chef du journal " Akos " et grand humaniste. C'est la même écriture, si bien connu ... nous avons déjà traversé ce chemin sanglant ...

Environ une centaine d'années sont déjà écoulées, mais la nature des turcs est restée la même ... La responsabilité de ce meurtre ne doit pas être assumée par certains mineurs prenant part au scénario, mais par le gouvernement turc, enfoncé dans le mensonge et dans la coquille de ses ancêtres qui essaie de faire de grands efforts pour se présenter au monde civilisé en tant qu'un pays démocratique, mais en vain ...

*Sona Arshunetsi
Bruxelles, 2008*

Traduit par Suzanne Kananian

Wer war der Mörder von Hrant Dink?

OFFENER BRIEF AN DIE ZIVILISIERTE MENSCHHEIT

Die Frage, wer Hrant Dink ermordet hat, erregt m. E. nach wie vor die Gemüter...

Jeder versucht auf seine Weise eine Erklärung zu finden, aber, um diese Frage zu beantworten, muss man, denke ich, nicht Politologe, Journalist oder Diplomat sein... Hrant Dink wurde ein Opfer der Leugnungspolitik der türkischen Regierung. Wenn man sich aber in die Frage weiter vertieft und die Klammern öffnet, so wird man behaupten können, dass er ein Opfer des gemeinen, ungerechten und parteiischen Spiels der Welt wurde. Er gehörte zu jener Art der Menschen, die nicht am Komplex der Selbstsucht leiden, ihre Ansichten offen und frei zu äußern, die Dinge beim rechten Namen zu nennen gewohnt sind; mit seinem Kampf wollte er verhindern, dass die türkische Regierung die Tatsache des Völkermords an den Armeniern der Welt und dem eigenen Volk verzerrt darstellt.

Die türkische Regierung vermochte nicht sich der begründeten, unmissverständlichen HRANTSCHEN Definition des Völkermords an den Armeniern, in der nichts überflüssig ist, zu stellen: „Ein Volk, das 4000 Jahre lang auf seinem Boden lebte... Selbst wenn man dieses Volk mit einem goldenen Flugzeug heil und unversehrt an einen anderen Ort bringen würde, würde das ein Völkermord sein, denn dieses Volk wurde enturzelt; mehr

noch, die Rede ist von der brutalen Vernichtung von andertahb Millionen unschuldiger Menschen“.

Das ist eine Definition, die keiner Diskussionen bedarf und wie eine Gräte im Schlund der Türkei steckengeblieben ist. Folglich war er für die türkische Regierung unerwünscht und wurde auf Grund des Artikels 301 verfolgt, der wie ein Damoklesschwert nicht nur über Dink, sondern auch über den türkischen Schriftstellern Orhan Pamuk, Elif Schafak, dem Historiker Taner Akçam, dem amerikanischen Wissenschaftler Hahn Chamooki und über Dutzenden von Verlegern, Journalisten, Schriftstellern schwebte und schwebt. Persönlichkeiten, die es wagen, sich gegen das türkische Tabu aufzulehnen, die der Stimme ihres Gewissens folgen, deren sehnlischer Wunsch ist, dass die türkische Regierung die Last der Vergangenheit abwirft und von einem neuen sauberen Blatt beginnt, einen demokratischen, zivilisierten Staat aufzubauen. Sie sind wohl die echten Reformer des türkischen Volkes, die unermüdlichen Fackelträger der Redefreiheit, und auf diesem Weg hat Hrant Dink seinen Märtyrertod erlitten. Sein Anwalt Fethiye Cetin sagte auf einer Pressekonferenz:

“Hrant Dink war die Taube der Türkei und diese Taube wurde schonungslos ermordet.“ Für den Mord an Dink sollen die Mitglieder der Regierung selbst und nicht irgendwelche Halbwüchsige verantwortlich zeichnen. Die inszenierte Bestattung kann nicht unsere Meinung darüber ändern, dass die Tatsache des Völkermords an den Armeniern auf der Regierungsebene in der ganzen Welt verfälscht wird. Wie sollte es denn auch einigen Halbwüchsigen gelingen, uns Sand in die Augen zu streuen?!

Eine frische Dokumentation findet sich in dem britischen „Morning Star“ vom 26. Januar. Die Türkei, die den Nationalismus auf der staatlichen Ebene fördert (Artikel 301), das fängt schon in den Schulbüchern an, eine die Wirklichkeit leugnende antiarmenische Propaganda wird an Hochschulen, im Fernsehen und in der Presse getrieben. Es stellt sich die Frage, wohin sie mit dieser Politik ihr Volk bringen will. Zur Demokratie etwa, zu demokratischen Werten, nach Europa...? Gott bewahre!

Nationalismus und Fremdenhass sind in der Türkei zur Lebensweise geworden. Die Nationalisten, die die Unterstützung des Staates haben, erfinden Lügen, mit denen sie die Welt irreführen wollen, füttern die Welt mit falschen Gegenargumenten, suchen nach Autoritäten in den Staaten, die auf das Thema des Völkermords an den Armeniern eingehen, um Widerstand zu leisten. Sie suchen nach Autoritäten in den obersten Kreisen in den USA, sie benutzen die jüdische Lobby, greifen zu jedem Mittel, um die Wahrheit

in Fesseln zu halten, aber die armenische Trumpfkarte ist sehr stark. Es sind die über die ganze Welt verstreuten Armenier, die nur um Harresbreite dem Messer der Türken entkommen konnten, und die Nansen-Pässe, die den armenischen Flüchtlingen geholfen haben, ihr Dasein in der Fremde zu fristen, die Sehnsucht nach Erde und Wasser der Heimat im Herzen. Nie wären sie auf den Gedanken verfallen, das heilige Andenken an die anderthalb Millionen Märtyrer der Vergessenheit preiszugeben. Die Knochen vieler liegen noch unter freiem Himmel in der arabischen Wüste von Deir es Sor und erheben ihre Stimmen des Protestes, Gerechtigkeit fordernd. Sie zerreißen den Schleier des grausamen Schweigens. Ja, Deir es Sor ist eine Schande für die ganze Welt!

Heute bekommt das Eis langsam einen Riss, zahlreiche Parlamente anerkennen den Völkermord an den Armeniern; trotz des Bluffs der Türken und ihrer Behauptung, die Geschichte sollte man den Historikern überlassen, bestätigen die Gesetzgeber verschiedener Staaten die ungeheuerliche Tatsache, dass das armenische Volk von 1893 bis 1923, d. h. innerhalb von drei Jahrzehnten, durch ein Inferno gehen musste. Am 24. April 1915, in einer einzigen Nacht wurden in Konstantinopel (Istanbul) 700 hervorragende armenische Intellektuelle zusammengetrieben und auf grausamste Weise ermordet. Daher gedenken wir jedes Jahr am 24. April, am Tag, an dem das armenische Volk um seine intellektuelle Elite gebracht wurde, der Opfer des Großen Genozides an den Armeniern.

Es wurde das teuflische Programm des Osmanischen Reiches „Armenien ohne Armenier“ ausgeführt. Die menschliche Gleichgültigkeit hat dazu geführt, dass auf das Blutvergießen, die Gewalttätigkeit und die Ungerechtigkeit weltweit keine heftige Reaktion erfolgt, was aber unerlässlich ist, wenn der Mensch das Stückchen Leben, das er von Gott bekommen hat, mit Würde, fröhlich und friedlich leben soll. Das Schweigen und die Gleichgültigkeit zeugen allerlei Verbrechen. Da diese unbestraft bleiben, konnte Adolf Hitler im Jahre 1939, bevor er die Juden in die Gaskammern in Polen trieb, die Frage stellen, die die Tatsache des Völkermords an den Armeniern bestätigt: „Wer redet heute noch von der Vernichtung der Armenier?“

Unauslöschlich sind mir die Erzählungen meiner Großmutter darüber geblieben, wie die Türken ihre drei Brüder, deren Frauen und Kinder und Hunderte ihrer Landsleute in die Heuböden einpferchten und diese in Brand setzten.

Wissen Sie denn, wie das angebrante Menschenfleisch und –fett riecht?

Nein! Sonst würden Sie den Schmerz und das Leid des Armeniers verstehen, der in einem Versteck sass und das angebrante Fleisch seiner Angehörigen riechen musste, als die armenischen Kinder hilflos auf Scheiterhaufen verbrannten, als die armenischen Dörfer und Städte rauchten und die Asche der verbrannten Menschen gen Himmel stieg und ihn trübte.

Es ist unvorstellbar, aber wahr. Hunderttausende angesehene Menschen bestätigen, was im Roman „Die vierzig Tage des Musa Dagh“ von Franz Werfel, im „The First Holocaust“ des britischen Journalisten Robert Fisk steht. Es handelt sich um zahllose Fakten, ich möchte dem Leser seine kostbare Zeit ersparen, aber ich kann nicht umhin, den 28. Präsidenten der Vereinigten Staaten von Amerika und Friedensnobelpreisträgers Thomas Woodrow Wilson (1913-1921) zu erwähnen, der ein großer Humanist, ein großer Freund des armenischen Volkes war und sich konsequent und unermüdlich für die Lösung der armenischen Frage und die armenischen Gebiete eingesetzt hat. Am 25./26. April 1920 übernahm Th. W. Wilson auf Grund des Artikels 81 des Haager Abkommens von 1907 das Mandat für Armenien und zeichnete die Grenzen der Türkei und Armeniens; am 22. November 1920 wurde Woodrow Wilsons Entscheidung unterzeichnet, mit der der Titel und die Rechte der Republik Armenien auf ein 103.599 qkm großes Gebiet des ehemaligen Osmanischen Reiches anerkannt wurden. Diese Entscheidung hat niemand bis heute außer Kraft gesetzt.

Wie lange darf man nun den Völkermord an den Armeniern leugnen? Heute setzt sich der Genozid im Kulturbereich vor den Augen der Kulturmenschheit fort: Unsere historischen Kulturwerte werden auf dem Gebiet der Türkei dem Boden gleichgemacht; unseren armenischen Kirchen droht dort die Gefahr, von der Erdoberfläche für immer zu verschwinden, was davon stehen bleibt, wird oft in Moscheen verwandelt.

Der Türkei steht ihr kleiner Bruder Aserbaidshen in nichts nach. Die Gebiete von Nachidschewan und Berg-Karabach, die jahrtausendlang armenisch waren, wurden in der Sowjetzeit mit Gewalt an Aserbaidshen angeschlossen. Diejenigen, die sich auf die Ausplünderung von Gebieten meisterhaft spezialisiert hatten, vertrieben die Armenier aus Nachidschewan. Die Karabacher aber, die das gleiche Schicksal erwartete, haben nach dem Zerfall der Sowjetunion wie die anderen Sowjetrepubliken durch ein Referendum ihre Unabhängigkeit ausgerufen, darum waren sie gezwungen, einen nicht erklärten Krieg zu führen, und haben in einem ungleichen Kampf gesiegt, obwohl die Welt wieder ein doppeltes Spiel treibt, sich an die obsoleete Idee der territorialen Integrität klammert und das

Selbstbestimmungsrecht der Nationen zunichte macht. Was sollen die Gesetze, die nicht für jeden da sind und lediglich auf dem Papier schön aussehen?! Wann werden Intrigen und Tücken aus der Welt verschwinden? Wir haben eigentlich nur einen zweiten Feind dazugewonnen, der es auf jede Weise seinem großen Bruder, der Türkei, gleichtun und ihm in nichts nachstehen will. Am 19. Februar 2004 war die zivilisierte Menschheit mit einem erschütternden Ereignis konfrontiert: Dem armenischen Offizier Gurgen Margarjan, der in Budapest an einem von der NATO organisierten Englischkurs teilnahm, wurde dort im Schlaf von dem aserbajdschanischen Offizier Ramil Safarow mit einer Axt der Kopf abgehackt. Dieser Safarow erhielt daraufhin den Titel eines Nationalhelden in Aserbajdschan. Die Welt schwieg, war stumm wie ein Stein, genauso wie ein Jahr später, 2005, als in Nachidschewan tausende unschätzbare Kunstwerke des frühen armenischen Mittelalters, die Kreuzsteine des Friedhofs von Neu Dschulfa vernichtet wurden. Es fand sich keine Hand, die diesem Vandalismus Einhalt geboten hätte. Ich schreibe diese Zeilen mit Schmerz nieder, denn diese Kunstdenkmäler sind zu Opfern einer blinden und wie ein Stein stummen Welt geworden. Heute, wo wir vor den Augen der zivilisierten Welt ein neues Opfer des Genozids, der 1,5 Millionen Opfer gefordert hat, bestattet haben, verabschiedet die Generalversammlung der Vereinten Nationen eine Resolution, die die Leugnung des Holocausts verurteilt.

Mit Eifersucht und Empörung betrachte ich diesen parteiischen Beschluss, der den ersten Völkermord des 20. Jahrhunderts, die frevelhafte Ermordung von 1,5 Millionen Armeniern, und die Ausplünderung des historischen Vaterlandes meines Volkes umgeht. Es herrscht nämlich nur der Profitgedanke, die Welt ist ein Dschungel geworden, wo der Starke den Schwachen wie ein Raubtier in Stücke reißt.

Ich erhebe meine Stimme des Protestes nicht nur gegen die türkische Regierung, sondern gegen die ganze Welt, die sich aus Eigennutz bei der Türkei und deren kleinem Bruder Aserbajdschan anschmeichelt, die einen Ring um Armenien geschlossen, seine Grenzen blockiert haben, um es wirtschaftlich zu ruinieren. Ich wende mich an die ganze zivilisierte Menschheit und insbesondere an die USA, den Verbündeten und den Beschützer der Türkei, die USA, die das Steuer der Welt führen und von den demokratischen Werten reden. Warum lässt sich die Welt von doppelten Standards leiten? Warum musste das armenische Volk auf dem Opferaltar dieses Dschungelgesetzes liegen? Jedes Jahr wartet das ganze armenische Volk am 24. April, am Tag des Gedenkens der Opfer des Genozides, darauf,

dass der amerikanische Präsident einmal klar das Wort "Genozid" über die Lippen bringt und nicht einfach einen Haufen Beileidsworte ausspricht. Dieser hat indes während all dieser langen Jahre seiner Präsidentschaft nicht nur vom Wort „Genozid“ abgesehen, sondern sogar den US-Botschafter in Armenien John Evans, der es gewagt hatte, die Dige beim rechten Namen zu nennen, abgerufen.

Mehr noch, er schlägt m. E. mit Absicht die Kandidatur von Hoagland vor, denn dieser Diplomat leugnet den Völkermord an den Armeniern nicht weniger eifrig als die türkische Regierung. So achtet Bush das Andenken an unsere Märtyrer.

Das armenische Volk hat, mit der Ungerechtigkeit konfrontiert, nie seinen Glauben aufgegeben, dass die Tatsache des Genozids weltweit anerkannt wird. Jetzt, wo die Demokraten einen großartigen Sieg im Kongress der USA davongetragen haben, hegen wir Armenier die Hoffnung, dass sie ihr Bestes tun werden, um das erschütterte Ansehen der Vereinigten Staaten wiederherzustellen und die Grundwerte der Menschheit – die Redefreiheit, die Gerechtigkeit, die Demokratie – zu schützen, dass sie mit ihrem unparteiischen Handeln ihr gewichtiges und entscheidendes Wort gegen das Blutvergießen und die Ungerechtigkeit und für die Wiederherstellung der Menschenrechte und –freiheiten in der Welt aussprechen werden; dafür müssen aber alle Genozide, die in der Welt verübt worden sind, verurteilt werden - vom ersten Völkermord des 20. Jahrhunderts bis zu den Genoziden, die heute noch in dieser zivilisierten Epoche verübt werden – und nicht nur der jüdische Holocaust.

Andernfalls müssen sich alle Nationen, an denen ein Völkermord verübt worden ist, beleidigt fühlen. Das heilige Andenken an unsere Märtyrer ist frisch in unserem Gedächtnis, die Idee der Zurückgewinnung unseres historischen Vaterlands gibt uns Trost und Kraft, wir sind bereit darum zu kämpfen, dass der Schaden, der unserer Nation zugefügt worden ist, ersetzt wird, und zwar mit ehrlichen, gerechten Mitteln, wie es Hrant Dink getan hat. Es wäre nur zu wünschen, dass alle Politiker die im Jahre 1948 von der UNO verabschiedete Konvention über die Verhütung und Bestrafung des Völkermordes ausführlich studieren und die Dinksche einfache und ehrliche Definition des Völkermordes an den Armeniern beherzigen würden.

Hrant Dink, der große Armenier und Humanist, der eine Persona non grata für die türkische Regierung war und auf Grund mehrerer Punkte des Artikels 301 jahrelang verfolgt wurde, kämpfte mit der von ihm gegründeten

Zeitung „Akos“ („Furche“), die in drei Sprachen (armenisch, türkisch, englisch) erschien, gegen den im Land herrschenden Fremdenhass und für das Recht der Minderheiten; er war darum bemüht, sein freies Wort dem einfachen Volk hörbar zu machen, er sprach über Menschenrechte, Redefreiheit, Demokratie, edle Ideen der wahren Demokratie.

Indem er seine Zeitung als eine Tribüne benutzte, setzte er große Hoffnungen in die Reformen, die Europa der Türkei aufzwingt, und er versuchte einen armenisch-türkischen Dialog zu organisieren, damit die Grenzen geöffnet werden und die beiden Völker miteinander im Kontakt stehen. Diese Gedanken brachte er in allen seinen Interviews und Zeitungsartikeln zum Ausdruck.

Das waren nun meine Erläuterungen und meine kurze Antwort, die ich bezüglich der grausamen Ermordung des Chefredakteurs der Zeitung „Akos“, des talentierten Schriftstellers, des Publizisten und hervorragenden Journalisten, des großen Humanisten

Hrant Dink, eines edlen und mutigen Sohns des armenischen Volks, zu geben versucht habe. Wir kennen die Handschrift schon seit langem, diesen blutigen Weg sind wir nicht nur einmal gegangen...

Bald ist es hundert Jahre her, der Türke ist in seinem Kern derselbe geblieben... Die Verantwortung für diesen brutalen Mord sollen nicht einige Halbwüchsige tragen, die an dieser Inszenierung beteiligt waren, sondern die türkische Regierung selbst, die tief in der Lüge steckt, die - von der schmachvollen Vergangenheit ihrer Vorfahren gezeichnet - sich große Mühe gibt, der Welt als zivilisiert und demokratisch zu erscheinen, aber vergebens...

Sona Arshuneci

Übersetzung aus dem Armenischen von Levon Sarkisjan

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ո՞վ ՍՊԱՆԵՅ ՀՐԱՆՏ ԴԻՆԷԻՆ	4
WHO ASSASSINATED HRANT DINK?	11
QUI A TUE HRANT DINK?	17
Wer war der Mörder von Hrant Dink?	24

«Նոյան Տապան» տպագրատուն

Թուղթ՝ օֆսեթ N1, 60x84 1/16 ծավալը՝ 2 տպ. մամուլ
ստորագրված է տպագրության 00/00/07, տպաքանակ՝ 500:
ՀՀ, Երեւան 0009, Իսահակյան 28, հեռ. (374 10) 565965
E-mail: contact@nt.am
URL: <http://www.nt.am>